

Den bibliska urhistorien enligt den evangelisk-lutherska bekännelsen

av teol.dr. Tom G. A. Hardt

Med förord av Sten Rydh,
Kyrkoherde i Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige

Förord

Följande föredrag av kyrkoherden, teol. dr. Tom G. A. Hardt (1934-1998) ingick ursprungligen i en serie föredrag om luthersk troslära våren 1972 i S:t Martins kyrka i Stockholm. Som framgår av hänvisningarna i föredraget hade det söndagen innan talats om den naturliga gudskunskapen. Föredraget är återgivet ur skriften "Om skapelsen" (1980), där det utgör den första delen. I efterskriften heter det: "Om skapelsen skriver i denna bok teol. dr. Tom G.A. Hardt, lutherforskare och kyrkoherde i Stockholm. I bokens första del behandlar han den bibliska skapelse- och syndaflodsberättelsen och tar upp de olika invändningar, som riktas mot den av nutida och äldre naturvetenskap och filosofi. Han visar på den lutherska bekännelsens syn på frågan om människans urtillstånd, och hur själva uppfattningen av frälsningen beror av läran om urhistorien."

Föredraget är väl värt att studeras noga av alla som vill hålla fast vid Bibeln och den evangelisk-lutherska bekännelsen, ja även av kristna från andra trosriktningar. Här framträder en mycket välbalanserad syn på vad som verkligen menas med skapelse, syndafall och återlösning. Den darwinistiska utvecklingsläran avvisas tydligt och bestämt utifrån tron, att det verkligen är den ende, sanne Guden, som talar i alla de bibliska texterna. En kristen kan med bibehållen intellektuell hederlighet avvisa evolutionismen som en frukt av människans försök att förneka Guds existens och Hans uppenbarelse i de heliga Skrifterna. När våra ungdomar i skolorna och på universiteten möter utvecklingsläran i form av ett helt system av s.k. "vetenskapliga fakta" skall detta med trons skärpa avvisas och konfronteras med apostlarnas av Gud inspirerade tal: "Ja, vi bryter ner tankebyggnader och allt högt som reser sig upp mot kunskapen om Gud" (2 Kor. 10:5).

Med stor lärdom visar Tom Hardt i sin skrift, hur detta kan göras på många olika plan och ur olika aspekter. Trots det lilla formatet är detta en storartad skrift. Den anbefalles varmt med bön om att Guds Helige Ande hos läsaren må uppväcka tron på den evige, gudomlige Skaparen, Fadern, som i tidens fullbordan sände sin Son att gå in i skapelsen och bli människa för vår skull, så att var en och som tror på Honom icke skall förgås utan ha evigt liv och få del av den nya skapelsen i himmelen.

"Han har skapat människosläktets alla folk, alla från en enda stamfader, till att bosätta sig utöver hela jorden" (Apg. 17:26).

Sten Rydh
Kyrkoherde i
Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige

Den bibliska urhistorien enligt den evangelisk-lutherska bekännelsen

av teol.dr. Tom G. A. Hardt

Med begreppet den bibliska urhistorien menas allmänt den skildring av världens uppkomst och människosläktets skapelse och första historia, som vi finner i Bibelns allra första kapitel, antingen de tre första eller de elva första. I det senare fallet tas också Noa och syndafloden med. I detta sammanhang kan vi ge den bibliska urhistorien den något mer omfattande meningen.

Vi talar därför inte i dag om förra söndagens ämne, som var den naturliga gudskunskapen och den naturliga lagen enligt den evangelisk-lutherska kyrkans bekännelse. Dess summa var, att människan av egen naturlig tankeförmåga kunde nå fram till insikten, att det finns en Gud, som är allts orsak och upphov. Däremot kunde förnuftet av sig självt inte nå den insikten, att världen vid ett visst tillfälle blivit till av intet på Guds befallning. Världen skulle alltid kunna ha funnits genom Guds eviga vilja. Vi kan alltså säga, att Guds existens, hans klokhet och visdom blivit uppenbara genom de skapade verken, men att detta inskränker sig till att hans eld genomlyser dem på ett transparent sätt. Allt detta utesluter inte, att skapelsen *inte* är evig, *inte* är utan början och slut. Så kan väl vara fallet. För att veta mer, måste vi få en verklig uppenbarelse, så att Gud bryter igenom det tunna skalet, som upplyses av hans eld och uppenbarar för oss de hemligheter, vi inte kan uttyda. Tanken på en sådan uppenbarelse utesluts inte av den naturliga gudskunskapen. Dess resultat, en viss anonymitet, som vilar över den, som anas bakom det illuminerade skalet, visar i någon mån hän mot önskvärdheten av att masken faller och att den Okände gör sig känd. Ändå skall det omedelbart här sägas, att detta nyfikna krav på demaskering i ljuset av den uppenbarelse, som faktiskt skänkts oss, döljer en förfärande ytlighet, ett begär till samtal på jämställdhetens fot och en uppblåst okunnighet om vad det åstundade mötet slutar i. I viss mening blir mötet inte alls vad som väntades och krävdes. Nyfikenhetens drivkraft visar sig alltså mycket oren, men nyfikenheten som sådan kan inte klandras. Den bör uppmuntras, och så får mötet bli som det blir.

Vi fastställde förra gången, att den naturliga gudskunskapen och den naturliga lagen inte är uppskattade eller accepterade inom profant tänkande eller kristen teologi i dag. Den naturliga gudskunskapen och den naturliga lagen talar om en Gud, som ställer krav, som är präglad av väldighet och majestät, och som är oföränderlig i sin lag, nedlagd i naturen. Föränderlighetens värld vill inte veta av den oföränderlige Guden. Ändå kan det sägas, att omnämmandet av dem inte brukar tolkas som obildning. Den naturliga gudskunskapen och den naturliga lagen omfattades och drevs som lära av den europeiska bildningens störste, och litet av deras glans faller ibland på den som vågar ta de gamla orden i sin mun. Även om man i dag inte kan acceptera vad som sägs, ser man inte ner på de utlöpare av den gamla bildningen, som fortfarande kan hålla sig vid liv. Road men imponerad tycker man sig ha upplevt en av de gamla skolastikerna vakna till liv efter århundradens sömn i sitt elfenbenstorn och visar den spontana men lätt maniererade vördnad, som tillkommer en så lärd om också förvillad person.

Det moderna avvisandet av den bibliska urhistorien.

Oändligt mycket mer hätsk och nedlåtande blir inställningen till den, som vågar försvara den bibliska urhistorien som annat än ett stycke poesi. Man resonerar så här: Gudsbevis och naturlig lag må så vara – på kontinenten finns dock promoverade doktorer, som tror på sånt – men att påstå, att den bibliska urhistorien skulle vara sann i vardaglig, enkel mening är ren och skär obildning. I Amerikas bibelbälte finns farmare med några års folkskola, som tror, att världen skapats på sex dagar, att vi inte kommer från aporna utan från två människor, Adam och Eva, som drog olycka över oss genom att äta en viss förbjuden frukt, etc. Äldre fromma bondgummor hos oss kanske också tror på sånt – och frid vare med dem. Varje annan medborgare, elementärt fostrad, försedd med normala själsförmögenheter, skall veta, att *den bibliska urhistorien inte är sann*. Så säger man. Detta är vårt samhälles grundläggande dogm, med vilket allt står och faller. Darwin har förklarat världens uppkomst, som är den stora slumpen. Vi har marscherat en lång väg: farfar hade svans, farfars far hade gälar, och farfars farfar var en äggviteklump i en lagun för årmiljoner sedan. Våra egenskaper, inklusive dem som de kristna kallar syndens följder, är naturliga företeelser. Vår vrede är kanske aphanens sätt att försvara sitt revir o.s.v. Mindre ofta men en och annan gång tilläggs det, att utvecklingen fortsätter: våra barn skall tappa blindtarmen och lilltån, och våra barnbarn kommer att ha samma förvånade känslor av skam och avstånd som vi inför vår farfar, orangutangen.

Det står med denna attityd den religiösa delen av vår grundskoleutbildade befolkning fritt att tolka den bibliska urhistorien symboliskt. Det blir t.o.m. ett bevis på att man har ett religiöst sinnelag, att man kan tolka 1 Mos. 1-11 på det sättet. Jesus berättade ju liknelser, och dem förstår vi ju alla – tror man. Det här är en annan liknelse, en saga med sanning i, en dikt med budskap. Till slut har man velat säga, att detta *är* berättelsens allra ursprungligaste mening, att den skulle uppfattas symboliskt.

Det finns dock ingen som helst anledning att låta gränsen mellan elfte och tolfte kapitlet i 1 Mosebok vara gränsen mellan poesi och prosa, mellan dikt och sanning. När Abraham i det tolfte kapitlet träder in i historien är det enligt hela framställningen bara en ny länk i Guds styrelse av världen och den kyrka, som han då samlade kring sig. Allvarliga, icke-kristna forskare brukar också förbehållslöst erkänna, att den bibliska urhistorien presenterar sig som historia. Att man sedan säger, att den s.k. historien inte är historia utan dikt, d.v.s. påhitt, är en annan sak. Även andra delar av Bibeln ser på urhistorien som verklig i sina detaljer. Jesus visar på förhållandet mellan Adam och Eva som konstitutivt för kristna makar (Matt. 19:4), och Paulus talar om Adam som den som bragt olycka över världen på precis samma sätt som Kristus skänkt oss rättfärdighet (Rom. 7). Den lutherska bekännelsen är givetvis lika klar. Här liksom i kristenhetens alla andra bekännelser, ortodoxa eller kätterska, räknas Adam som historisk person och som historisk person, med vilken urhistorien står och faller. Om vi skall förklara den bibliska urhistorien för en av författaren avsedd lärodikt, skulle vi bära hand på all förnuftig bibeltolkning och komma i konflikt med både förnuftiga hedningar och den samfälliga historiska kristenheten. Typisk är här Luthers hållning: Om vi tolkar nattvardsorden ”Detta är min lekamen” symboliskt, skulle vi snart nog falla i villfarelsen att tolka skapelseberättelsen symboliskt, vilket är förkastligt.

Det bör i all hederlighets namn sägas ifrån, att när man tolkar den bibliska urhistorien symboliskt, så är det en nödlösning. Det har upptäckts – menar man – att historien inte var sann, varför en extraordinär läsning måste tillgripas. Man tolkar symboliskt. Detta är i själva verket inget, som är begränsat till urhistorien. Även förhållandevis konservativa teologer, som vill erkänna Kristi uppståndelse som faktum, har kommit att tolka hela det bibliska materialet med några viktiga undantag på detta sätt. Vi står inför en urgröpt kristendom, där snart ingenting består i sin ursprungliga mening. Slutresultatet blir en religion, vars totalhållning summeras i en liten notis under den Nicenska trosbekännelsen i den s.k. liberala katolska kyrkans liturgi. Denna kyrka, som alltid tidigare betraktats som en utomkristen, teosofisk religion, säger om den avtryckta Nicenska bekännelsen: ”Liberala katolska kyrkan har denna trosbekännelse gemensamt med alla andra kristna kyrkor, men ger sina medlemmar frihet att tolka den symboliskt och mystiskt.” Så träder man ut ur historisk kristendom. Genom detta svarta hål faller förr eller senare all symbolisk bibeltolkning.

Det bör sedan också sägas, att de tvingande skäl, som föranlett uppgivandet av kyrkans enhälliga tro, endast till det yttre är av naturvetenskaplig art. Det är *inte* så, att man i jorden eller i funna skelett påträffat beviset mot skapelse läran. Det var *inte* så, att ett antal forskare utan förutfattad mening gick ut i naturen och fann det katastrofala något. Det var i stället så att ett antal ateistiska tänkare gick ut och filosoferade över naturen från ateistiska utgångspunkter och sedan grävde upp de ateistiska bevis, som man måste finna. En datamaskin, som programmeras med ett visst material ger alltid ett visst, bestämt resultat.

Utvecklingstron är icke ny.

Den attityd, som frambragt denna tolkning, är i och för sig inte ny. I själva verket är vår nutida s.k. utvecklingslära urgammal. Säkert är, att den var självklar i den värld, som först drabbades av kristendomen. Lärda antika forskare fann havsfossilerna på land och räknade med att landdjuren uppstått från sjödjuren. Människan antogs ibland ha kommit från fiskarna. Direkta utvecklingsled skisserades, där man lätt igenkänner den senare darwinistiska utvecklingsläran. Aristoteles uppträder bland dessa ateistiska utvecklingsfilosofer som representant för det vi kallar den teistiska evolutionismen. Han pekar på att den påstådda utvecklingen tycks förutsätta Guds verkan. Så såg den lärda världen ut, när kristendomen trädde fram, och S:t Paulus under lärda herrars spetsfundiga grimaser påstod i akademiens Athen: ”Han har skapat människosläktets alla folk, alla från en enda stamfader.” (Apg. 17:26) Det bör få oss att förstå, att alla villolärer är lika gamla som skapelsen. Det är visst inte så att vi i denna tid drabbas av en massa tankar, som våra lyckliga förfäder i träskor och lantliga bestyr inte behövde tänka igenom. Om det är någon skillnad, så är det att de kristna firar nattvard med dem som förnekar t.ex. att Gud skapat världen av intet, eller att Kristus profetiskt bebådats i Gamla Testamentet. Allt detta lärde förr hedniska filosofer och judiska rabbiner. Dock blev de aldrig prästvigda eller biskopsvigda. Skillnaden ligger där – i de ortodoxa kristnas släpphänta handhavande av delaktigheten i de heliga tingen.

Den ateistiska attityden, som är gemensam för alla dessa forskare, är givetvis inte ateism i betydelsen att en Gud inte kan ha funnits. Det är s.a.s. praktisk ateism. Tillämpad på skapelseberättelsen säger denna praktiska ateism, att den historien är omöjlig av följande skäl. Vi ser omkring oss ett stort antal livsprocesser, vars förlopp är oss väl kända. Dessa aktuella skeenden måste alltid ha fortgått: det aktuella måste alltid ha pågått. Man har kallat denna lära för aktualism. Allting har givetvis inte sett likadant ut, men livsprocessen har alltid fortgått i sin föränderlighet. Ställd inför Adam i paradiset säger aktualismen: Denne man måste ha en mor. Denne man måste vara c:a 25 år gammal och har alltså tillbringat 25 år på jorden, först som barn, sedan som yngling, nu som man. Bäckarna i paradiset måste ha runnit upp i bergsmassiven bortom trädgården, där vattenmassan här nere befann sig för så och så lång tid sedan. Paradisets träd har 50 årsringar och har sett 50 vårar. Alltihop är en projektion från den aktualistiska vetenskapsmannens egna iakttagelser om sig själv och andra bekanta män vid 25 år, av sitt eget vattenledningsvatten och sin egen trädgårdsplantering.

Den kristna tron räknar här med att de aktuella skeendena inte med nödvändighet alltid har skett. Gud, vars existens strålar fram i hela skapelsen, har rätt att ingripa, liksom de nu aktuella lagarna endast är möjliga som verkningar av hans vilja. Han skall en gång stoppa hela rörelsekedjan, när skapelsen nått sin slutsekund, och en ny skapelse skall upprättas genom Jesus Kristus. Detta brukar en hel del kristna kunna förstå. Katastrofen, det plötsliga, skall bryta de ständiga rörelsekedjorna: jordens rotation, havens vågor, luftens syresättning, när domen skall avkunnas. På samma sätt har skapelsen börjat med en katastrof: mot aktualismen ställs så katastrofismen. Så lär den kristna tron, som är den enda religion som framträder med anspråk på att framlägga en auktoritativ lära om väsentliga historiska fakta, inklusive skapelseakten, och som ensam säger sig bygga på en exklusiv, gudomlig uppenbarelse av den okände Guden, som alltifrån begynnelsen upprätthållit en sann kunskap om sig. Vad vi eljest möter är just legender, myter, som i symbolisk klädnad vill uttrycka allmänna sanningar, som mynnar ut i att det finns en Gud, att hans hand leder o.s.v. Den heliga Skrift bjuder oss något helt annat: dogmen om skapelsen, det stora ordet att ”genom tron förstå vi, att världen har blivit fullbordad genom ett ord av Gud, så att det man ser inte har blivit till av något synligt” (Hebr. 11:3). Det är inte dimma och töcken, inte mytisk förklädnad kring sanningens osedda pärla utan kristen dogm, som tas emot i tilliten till Gud, som skapat mig på nytt i dopet genom samma Ord, som han skapade världen med.

Hela uppenbarelsen, sådan den förlöper genom mänsklighetens hela historia som den enda sammanbindande länken, förkunnar detta. Så står vi inför det förhållandet, att världen skapats på sex dagar, att vår vecka är reflexen av detta tidsmått och inte tvärtom. Skapelsen är inte evig, och Gud har inte behov av en värld, som på något sätt skulle vara en nödvändig resonanslåda för honom och mer eller mindre en del av honom själv. Skapelsen har skett *ex nihilo*, ur det svarta intet. Skapelsen började med att Gud ville den och att han skapade den av sitt eget fria behag. Detta fria behag kallade på ljus och mörker, vatten och land, träd och blommor, människor och djur. Det är inte så att han i allmänhet står bakom vår värld utan i synnerhet, i detalj. Detta skänker oss en värld, som på något sätt har förlorat sin imponerande uppblåsthet. Borta är årmiljonerna, årmiljarderna, de skapade nedlagda krafterna, tingens inneboende gudomlighet. Rymden

är inte tillvarons moderssköte. Ingen kan längre med darr på stämman tala om Naturen, den store guden, vars kropp är materia. Det är som med kejsarens nya kläder: vi ser, att allt var humbug. Och när barnet har sagt det, så hörs skrattet: det jubel som kommer, när något inte längre är farligt. Vi är hemma i den här skapelsen. Solen och månen är två stora lampor, upphängda för vår skull. Jorden är allts verkliga mitt.

Den evolutionistiska teorien faller nu inte bara, därför att den står i konflikt med den kristna tron. Den faller också, därför att den rymmer motsägelser. För inte länge sedan hade Svenska Dagbladet en understreckare, som utförligt beskrev utvecklingslärans alltmer vacklande underlag. Det finns forskare, också sådana som inte är kristna, som emfatiskt bestrider utvecklingslärans rimlighet och möjlighet. En svensk forskare, specialist på bärnstensfynd, har visat hur dessa fynds placering vittnar om våldsamma omvälvningar av jordens yta under den tidsrymd, då utvecklingskedjan skulle ha försiggått. Dessa iakttagelser, som sammanfaller med den kristna läran om syndafloden, säger, att allt skapat liv måste ha gjorts om intet vid dessa händelser. Det är dock inte bara den erforderliga tidsrymden och lämpliga lokalen, som inte står till disposition. Vi har redan nämnt, hur komplicerade strukturer enligt utvecklingsläran under årmiljoner skulle ha arbetat på företeelser, som först i sitt slutstadium varit till något gagn. Träffande har det sagts, att ögats komplicerade struktur är evolutionismens bästa motbevis. Den tillfällig, spontana tillkomsten av varje dess detalj skulle alltså ha skett, så att de olika linserna tillfälligt kommit på plats och ögat ha uppstått. Fortplantningen av de fantastiska förändringarna rymmer också de största svårigheter. Också om en blomma på en äng fick talande, musicerande och teologiserande egenskaper genom en plötslig mutation, skulle blandningen med den omgivande blomsterskaran ge en avkomma av mer normalt slag, där stegvis varje generation skulle utplåna det märkliga.

För Darwin själv var detta en allvarlig invändning. Det här är inte plats att ta upp alla de detaljer, som varit under diskussion på denna punkt. Det finns en rikhaltig litteratur, tidningar och tidskrifter, som här kan ge hjälp och besked. Det är ett normalt anständighetskrav, att vår evolutionistiska skolundervisning erkänner sin beträngda situation. Det minsta, som vi kan begära, är ett förhållande likt det i Kalifornien, där evolutionism och skapelsetro (creationism) presenteras som två hypoteser i de statliga skolorna. En rikhaltig, välskriven läroboksserie föreligger och förtjänar en översättning.

Utan Darwin - ingen Hitler

En invändning mot utvecklingsläran är inte naturvetenskaplig utan moralisk. Den är därför inte mindre allvarlig. Den har rests också från icke-kristet håll och innebär, att därmed varje djuriskt beteende blir normalt, och att utvecklingsläran slutar i läran om herrefolket och övermänniskan. Argumentet är helt hållbart. *Utan Darwin ingen Hitler*; ja, *om Darwin, så nödvändigtvis Hitler*. Är djungelns lag tillvarons princip, så kommer den att tillämpas. Med den starkares rätt utplånar så den starkare människan, den starkare samhällsgruppen den svagare. Kanske var inte tyskarna herrefolket utan någon annan grupp är kallad till klättringen mot nya djärva mål. Darwin själv förkunnade denna raslära, som inspirerade sekelskiftets imperialister och övermänniskobeundrare. Hitler byggde sin bok "Mein Kampf" på studiet av Darwin och Nietzsche. Men också Marx är

avhängig av Darwin – skillnaden mellan nationalsocialism och internationell socialism är här som ofta ringa. Marx ville t.o.m. dedicera andra upplagan av ”Das Kapital” till Darwin, och Engels förklarade vid Marx’ grav att Marx för samhällskunskapen varit vad Darwin varit för biologien: utvecklingslärans förkämpe och tillämpare. Vad dess resultat blir – den blonde besten eller den röde proletären – är i detta fall likgiltigt.

Alla naiva och enfaldiga bejakare av utvecklingsläran borde tänka sig för både en och flera gånger, innan de fortsätter sin samlevnad med detta vilddjur, som till slut kanske åter upp sina anhängare.

Självklart är att utvecklingsläran utövat ett förödande inflytande på olika funktioner av vårt samhälle. Inom teologien höll den sitt intåg genom det anglo-katolska verket ”Lux Mundi” 1889. Filosofien omdanades likaså. John Dewey, som är upphovet till den moderna amerikanska skolan och till vår grundskola, säger om Darwins ”Arternas uppkomst” att den ”introducerade ett slags tänkande som skulle komma att nödvändigtvis omforma kunskapens logik och därmed behandlingen av moral, politik och religion”. En våldsamt beundran av det ursprungliga och primitiva låter barnets natur bli reglerande för uppfostran. Naturen har ju en kraft, som kräver respekt. Man ingriper inte mot den naturkraft, som marscherat från amöba till barn. Nu skall barnet fritt marschera vidare. All disciplin, självförnekelse och självkontroll försvinner.

Skapelse och syndafall.

När vi hunnit så långt, kan det emellertid vara av intresse och vikt att koppla på den bibliska urhistorien igen. Det finns nu anledning att erinra om vad som inledningsvis sagts om att mötet med den uppenbarade Guden inte förlöper i de kategorier, som den spontant nyfikne gudssökaren hoppats. Det som nu måste nämnas är läran om syndafallet. Om vi inte tar med den punkten, kommer vi egendomligt nog att hamna ganska nära den djuriska åskådning, som vi nyss avvisat. I värsta fall skulle det ju kunna tänkas, att det darwinistiska människodjuret i all sin primitivitet framvisades i gudligt tillstånd och förklarades vara Guds verk. Så sker nu sällan, utan man räknar med att Gud befallt oss att hålla våra lägre instinkter i schack och därmed höja oss ur djurvärldens kaos. Ändå är det viktigt att undgå även talet om de ”lägre instinkterna” i betydelsen att människan på något sätt naturligen är vred eller kättjefull eller något annat sådant. Här måste kämpas en speciell, dogmatisk kamp, som vår evangelisk-lutherska bekännelse är mycket noga med.

Vår bekännelse hade nämligen att göra med människor, som bejakade Guds skapelse av människan men samtidigt ville urskulda människan ifråga om sådana synder, som inte är utslag av ett medvetet viljebeslut. Man förstod, att mord efter moget övervägande är synd, dödssynd. Däremot hade man den meningen, att t.ex. den plötsliga vreden, den hatfulla känslan inte var synd. I vissa fall gick man så långt – dock icke inom det officiella motståndsläggret – att vissa enklare otuktssynder, som inte innebar orätt mot tredje person, föll inom det ”naturligas” område. Det finns alltså hos människan en viss naturlig djuriskhet, medfödd från skapelsen, menade man. Den är inom vissa gränser tullfri. Till denna naturlighet, som gränsar till darwinismens vilddjur men inte sammanfaller därmed, hör också den syn på människans tankesynder, hennes olust,

otålighet, misströstan och vrede, som en gång på 1800-talet kom fram i dispyt mellan en lutheran och en anhängare av syndfrihetsläran. Den senare, i detta fall naturlighetens anhängare, som skröt med sin syndfrihet, tillfrågades om han inte plågades av dessa synder och svarade då det berömda ”We do not call that sin”, ”Vi kallar inte det synd”. Det är en uppfattning om skapelsen, lagen och människans natur som strider mot den bibliska urhistorien.

Läran om skapelsen och läran om arvsynden säger tillsammans detta: Att vår natur är skapad god av Gud, men att den genom syndafallet kommit att förödas på ett sätt, som omfattar både kropp och själ. Den upproriskhet som ligger redan i våra s.k. naturliga funktioner, deras uppflammande vrede och begärelser, allt beskrivbart i medicinska termer, som talar om blodvågor och körtlar, spontana reflexer och nervbanor, är en del av en ondskefull kraft, en demoni i vår natur. Vår lutherska bekännelse säger härom: ”Men de skolastiska teologerna ha från filosofien hämtat de alldeles främmande åsikterna, att vi på grund av våra lidelser och lustar varken är goda eller onda och varken böra berömmas eller klandras och att intet, som icke sker med fri vilja, är synd. Dessa åsikter är uttalade av filosoferna med avseende på världslig dom, men inte med avseende på huru Gud dömer. Lika obetänksamt tillfoga de andra meningar, nämligen att naturen icke är ond. Mot detta, om det säges i rätt sammanhang, ha vi intet att invända, men här användes det oriktigt till att förringa arvsynden. Likväl stå sådana meningar att läsa hos de skolastiska teologerna, vilka otillbörligt sammanblanda den filosofiska eller borgerliga moralläran med evangeliet. Och dylika meningar dryftades icke blott inom skolorna, utan spredos, så som brukar ske, från skolorna till folket. De komma att bli förhärskande, ge näring åt förtröstan på människans egna krafter och undertrycka kunskapen om Kristi nåd. Då Luther ville förklara, huru stor arvsynden och den mänskliga svagheten är, lärde han att vad som efter dopet blivit kvar av arvsynden, till sin natur hos människan icke är ett adiaforon (likgiltigt ting) utan är i behov av Kristi nåd för att icke tillräknas och i behov av den helige Ande för att dödas” (Apologien till den augsburgska bekännelsen II, 45, BS 156, 14 ff, SKB s. 101 f.).

Det är här viktigt att uppmärksamma, att det inte rör sig om åsikter, som skiljer sig ifråga om iakttagelsens innehåll. Det är inte så, att den lutherska bekännelsen ser mer svaghet och motståndarna mindre. Man ser samma sak, men man bedömer det olika. Motståndarna säger sig, att syndafallet omfattar människans benägenhet till ett *fritt val av det onda*. I övrigt är hon intakt, d.v.s. har en medfödd naturlig och därför icke-straffbar oordning av begär, lustar, nycker, som hänger samman med hennes givna psyko-somatiska konstruktion. Till denna passabla ofullkomlighet hör också att människan icke har full och hel gudshängivenhet. Även detta får passera.

Det är här som syndafallet måste dras in. Enligt Skriftens lära har detta syndafall medfört en total förändring av människans själsliga och kroppsliga situation. Hon vandrar inte längre i ständig umgängelse med Gud, och hennes kropp är fylld av onda begärelser. En klagörande illustration till denna katastrof har vi i det förhållandet, att enligt Skriften och bekännelsen *syndafallet medfört en omfattande fysisk förändring av hela tillvaron*. Döden har kommit in i tillvaron. Också förhållandet mellan människan och död skapelse och mellan människan och djuren har förändrats. ”Törne och tistel skall den bära åt dig”,

heter det om jorden. Fortfarande är skapelsen dock skapelse. Den är inte förvandlad till sin motsats. Men vad som har hänt är att den människa, som nu träder fram, inte utan vidare kan föra sin psykiska benägenhet tillbaka på Guds vilja. Den naturliga lagen fungerar visserligen fortfarande, och det är möjligt att, som skedde här förra söndagen, med hjälp av Bekännelseskrifterna visa hur kroppens skapnad och funktion vittnar om fortplantningen och den naturliga driften som gudagivna. Däremot finns det en rik flora av giftblomster i samma mänskliga natur, som såatts av ovännens hand, och som är följer av syndafallet. Att påstå, att dessa giftblomster är gudomliga eller i varje fall likgiltigt ogräs, är att återinföra hedendomen i kristen förklädning. Visst är det – som redan sagts – skillnad mellan den darwinistiska förgapelsen i den råa naturen, som är skapelsens – tillvarons – urkraft och som för till t.ex. pedagogiskt avgudande av eleven, och den skapelsetroende människans filosofiska fixering vid det onda viljebeslutet som ondskans kriterium. Den senare människan räknar med en spänning mellan Gud och människa och mellan människans s.k. bättre och sämre jag. Bekännelsen visar, att detta senare är en socialt acceptabel princip. Samtidigt framträder då som nu denna filosofiska syn på människan oftast som *uttömmande* i sin syn på människan. Den vill bibringa en religiös insikt: den som fyller dess kriterier kan stå rak inför Gud. I samma mån sjunker helt naturligt den gudomliga nådens och barmhärtighetens värde och behövlighet. Helighetssekterna, stora och små, gör sitt intåg med det glada ropet ”We do not call that sin”. En attack mot kristendomens grundvalar har då börjat: det ytliga syndamedvetandet gör sig brett.

Av vad som redan sagts om den naturliga gudskunskapen och den naturliga lagen har framgått, att människan av naturen förstår vad synd är – i någon mån. Det understryker även Bibeln: ”Därom utgöra också deras egna samveten ett vittnesbörd, så ock, i den inbördes umgängelsen, deras tankar, när dessa anklaga eller ock försvara dem” (Rom. 2:15). Så talar Bibeln om hedningarna ”så äro dessa, utan att hava lag, sig själva en lag”. Ändå rör detta allmänna syndamedvetande sig på det frälsningshistoriskt likgiltiga planet. Det är – som redan sagts – en anknytningspunkt för den kristna förkunnelsen av lagen men icke mer. Den lag, som är kristen, och som är den helige Andes förödande, förkrossande verktyg, bygger på syndafallet – på skapelsen och syndafallet. Den räknar med varje människa som ställd under den fullkomliga lagen, Adams gamla lag. Bara på det planet sker kontakten Gud – människa. Människan är fortfarande den, som skall vara fullkomligt helig, fullkomligt förtröstansfull, fullkomligt fri från onda begärelser. Gud har inte sänkt ribban, sedan Adams släkte fick sitt handicap i det stora fallet. Gud har inte instiftat en speciell tävlingsklass för halvadamiter – med synden som ursäkt, lägre än Adam men högre än babianen. Gud har bara den helighet för oss, som Adam skulle ha. All hans helighet är helighet på hans villkor, inte på våra.

Om detta vet man ingenting av naturen. I bästa fall erkänner man den naturliga lagen, som dock aldrig går längre än vad som regleras av den fria viljan. Stödd på den kan man antingen avvisa kristendomen som ädla humanister gör, eller acceptera kristendomen i omstöpt, nedtonad form, där syndafallets demoni tagits bort. I båda fallen handlar man som om skapelsen i princip var intakt, med synden mer som ett prövande inslag, vars avsikt är att hårda karaktären. Man kan härtill anföra bekännelsens ord: ”Denna arvsynd är ett så djupt ont fördärv i människans natur, att vi icke kunna fatta det med förståndet,

utan måste tro det på grund av Skriftens uppenbarelse” (Art. Schmal. III, 1, BS 434,8 ff, SKB s. 322 f.). De bibelversar, som vanligen citeras i detta sammanhang, är förutom syndafallsberättelsen även andra ställen i Gamla och Nya Testamentet, som utvecklar syndafallets innebörd. Det är bl.a. Rom. 5:12: ”Genom en enda människa har synden kommit in i världen och genom synden döden; och så har döden kommit över alla människor, eftersom de alla hava syndat” och Ps. 51:7: ”Se, i synd är jag född, och i synd har min moder avlat mig.” Till dessa klassiska bibelställen om syndafallet och dess innebörd kan läggas den augsburgska bekännelsens andra artikel, där det heter: ”Vidare lära de, att efter Adams fall alla människor, som fötts på naturligt sätt, födas med synd, det vill säga utan fruktan för Gud, utan förtröstan på Gud samt med ond begärelse, och att denna sjukdom eller arvsynd verkligen är synd, som medför fördömelse och bringar evig död även nu, åt dem, som icke födas på nytt genom dopet och den helige Ande.” (CA II, 1 f, BS 53, 1 ff, SKB s. 57).

Så ser läran om syndafallet ut. Den faller i dag allt snabbare bort ur den kristna förkunnelsen och ur de dopritual, som förs fram i den nya liturgiska vågen. Närmaste anledning till detta är, att man inte räknar med ett syndafall som naturvetenskapligt möjligt. Detta är givetvis dock inte hela förklaringen. Man skulle, också om de naturvetenskapliga invändningarna föll bort, utifrån allmänfilosofiska premisser fortsätta sin attityd, som har en mycket lång förhistoria, som via medeltida teologer går tillbaka till fariséernas likartade människosyn.

De naturvetenskapliga invändningarna utgår ifrån att det inte finns något paradiskt tillstånd att falla ifrån. Det är alltså en konsekvens av utvecklingsläran, och vi har redan berört den sidan av saken. En speciell variation av invändningar möter vi, när det t.ex. sägs, att döden är en given, naturlig sak, att törne och tistel alltid gjort jordbruket tungt o.s.v. Det bör här då först fastslås, att syndafallsberättelsen själv liksom andra ställen i Bibeln klart säger ifrån, att detta verkligen skett. Vi har olika moderna teologier, som försöker se bort ifrån detta förhållande. Vanlig respekt för texten, oavsett om vi tror på den eller inte, kräver detta fastställande. Att vi inte i detalj kan föreställa oss detta tillstånd är inte heller något motbevis mot textens sanningsenlighet eller rimlighet. Vi har själva i förhållande till tidigare generationer tagit medel i vår hand, som för tidigare släkten skulle ha upplevts som trolldom, och som låter oss behärska materien i viss utsträckning. Texten framställer för oss människan i ostörd förbindelse med Gud och därmed tillvarons högsta kraft och ställer sålunda Adam oändligt mycket högre än oss, som med varje fysisk upptäckt tycks sjunka djupare andligt. Hans herravälde över sin egen kropp och över skapelsen måste oändligt ha överbjudit vår, och vår oförmåga att förstå är rimlig med detta perspektiv. Vi är naturbarnet, neanderthalaren, i förhållande till honom, den ende civiliserade människan.

Människotanken vandrar här gärna vilsna vägar. Mest egendomligt är att varje människa tror sig ha kommit på argument mot Adam, Adams odödlighet, Adams herravälde, som ingen tidigare besinnat och besvarat. Vid samtal över dessa frågor slungas ofta fram triumferande invändningar, som man aldrig tror sig få något svar på, ty frågan antas vara förkrossande. Jordan skulle, säger man t.ex., bli överbefolkad av odödliga avkomlingar till Adam och Eva, och man fnissar över tanken och över den ortodoxe teologens nu

förmodade omåttliga förvirring. Det finns dock ingen sådan förlägenhet hos oss, som kanske för hundrade gången möter den enfaldiga frågan och den triumferande minen hos en, som aldrig ansett sig behöva tänka över s.k. metafysiska frågor. Skriften själv talar om att gå in i Guds härlighet med kropp och själ, som det blev förunnat Henok och Elias bland vanliga människor. Det skall vi själva göra en gång. Denna lycksalighet var givetvis även Adam förunnad, om han förblivit i tro, hopp och kärlek. Hans salighet var ju inte fullkomlig – annars hade han inte kunnat falla. Så hade han en dag efter avslutat jordeliv kunnat ta steget in i den värld, dit han faktiskt också nu skall komma men genom död och uppståndelse i Jesu Kristi kraft.

Inte heller är det någon så orimlig tanke, att hela skapelsen förändrats både i avseende på naturens allmänna funktioner och t.ex. djurens näringssätt. Vi vet av de olika beskrivningarna i 1 Mos. 1:30 och 1 Mos. 9:5, att djurvärlden ursprungligen skapts växtätande men sedan förvandlats till köttätande, så att också människan kan bli offer för sina forna undersåtar. Den onda maktens instrument, ormen, drabbas också av förödelse. En myriad av problem dyker upp om hur den och den varelsen kunde livnära sig före syndafallet, men de besvaras alla av Guds allmakt och vår egen okunnighet om den paradisiska tillvarons detaljstruktur. Dessutom ligger i allt detta en mycket viktig sak, som ofta glöms bort. Den värld, som syns runt omkring oss, får inte tolkas som den bästa av världar i detta ords mest enfaldiga mening. Visst föreligger tecken och bevis på Skaparens underbara ordningar och avsikt i skapelsen – det är ju grundvalen för ett av gudsbevisen, det starkaste av alla. Ändå är det glättat och okänsligt till absurditet och demoni att säga att olika t.ex. dödliga sjukdomar är bevis på en avsikt av samma typ som den, som strålar fram i ögats uppbyggnad. Om man ser bort ifrån att synden kommit och att syndens lön är döden, hotas man av en både obiblisk och omänsklig förnöjsamhet vid tillvaron. Om i sådana fall avsikten skall utläsas, är det en avsikt, som vill förkunna syndens närvaro i den goda skapelsen – icke Guds godhet i den skapelsen. Att också denna förkunnelse har en god avsikt, omvändelse och besinning, när syndafallet och dess följder får utläggas av Ordet, är en annan sak.

Syndafloden

Vid sidan om syndafallet står syndafloden, när det gäller att nämna otroliga bibliska berättelser. I själva verket finns det många vetenskapliga fakta, som fordrar den händelse, som Bibeln beskriver. Den oerhört snabba process, som frös in våra mammutar hela, och som på samma sätt kastade ned massor av varelser, som blev fossil och alltså inte på normalt sätt sönderföll och desintegrerades på ytan, ställer den av en darwinistisk vetenskap fruktade frågan: ”Vad hände den gången?” Det finns med bestämdhet ingen ”aktualistisk” process, nu känd, som kunnat pretera dessa enorma gravar av fossiler, vars riklighet strider mot den numera mycket unika uppkomsten av något liknande. Våra döda fiskar ruttnar eller äts upp av andra fiskar – vilken våldsamt kraft dödade fossilfiskarna och sänkte dem ned i snabbt lagrande stoff, som räddade den intakta strukturen? I viss mening är naturen att betrakta som ett botanikens och biologiens Pompeji och Herkulaneum, där nutida forskare bestrider Vesuvius och försäkrar oss, att dammet föll långsamt och under århundraden kvävde de stadens borgare, vars dödskamp finns

inregistrerad i de tomma hålen, som uppstått sedan kropparna multnat, och där en gipsavgjutning ger oss formen av ett fossil.

Det viktigaste med detta naturvetenskapliga faktum är den invändning, som därvid riktas mot *utvecklingen*, vars hela kedja därmed bryts sönder. Samtidigt framstår den universella syndafloden som dess mer naturlig. Det är icke oväsentligt att säga ifrån att syndafloden i Bibeln sägs vara absolut universell. Den är inte lika med någon översvämning i Mesopotamien, vars lerlager skulle ha återfunnits av nutida forskare och ibland förevisas på fotografi för en beundrande omvärld, som förstår att ”Bibeln hade rätt” – i varje fall delvis. Beviset är givetvis lika förödande för det bevisade som alla uppmuntrande påståenden till den som betvivlar Israels tåg genom Röda havet, om att någons moster på 20-talet gått torrskodd över en mindre vik vid Röda havet vid stark frånlandsvind. Bibeln talar om mycket större och mer underbara ting än vad arkeologlaget vid Tigris och släktingen på resebyråutflykt sett. Bibeln beskriver hur alla världens berg försvinner och hur allting, som varit levande, dödas genom Guds straffdom.

Det finns ingen anledning att betrakta syndafloden som en absurditet. I själva verket är detta en punkt, där olika kulturkretsar på ett egendomligt sätt alla sammanfaller i uppreandet av att världen en gång träffats av en flod, som dränkt allt, utom mänsklighetens nuvarande stamfader, som räddades. Det bör hos en nyfiken människa väcka misstanken om att detta också en gång inträffat. Den mänskliga familjens erfarenhet bör beaktas, då den framträder med sådan bredd – från japaner, hottentotter, litauer och asteker till melanesier och inkafolket. Egendomligt nog har förekomsten av en babylonisk berättelse om syndafloden, där Noa bär namnet Ut-napishtim, kommit att användas som ett bevis mot den bibliska syndaflodsberättelsen. Tvärtom tycks detta vara ett bevis för att vi står inför något som verkligen hänt och som följaktligen kommit att präglade olika folks och stammars skatt av sägner, legender och myter, som här verkligen rymmer en historisk kärna av sanning. Bibeln skiljer sig här genom att vilja ge bara kärnan, den verkliga pärlan. Den talar inte om en strid bland gudarna, som förorsakar syndafloden, utan om den ende Guden, som i vrede straffar synden.

Kanske ligger djupast sett på den punkten motståndet mot syndafloden. När det gäller motståndet mot skapelse läran är det tvivelsutan fruktan för Skaparen och Skaparens rätt att vara Herre över människorna, som leder förnekaren till förnekelsen. Detta ligger i vad Aldous Huxley, ateisten, sagt: ”Arternas uppkomst’ (av Darwin)... gjorde oss en ovärderlig tjänst genom att befria oss ur ett dilemma – om man vägrar att anta skapelsehypotesen, vad har man då att föreslå som kan accepteras av en noggrann tänkare?” George Bernhard Shaw, socialisten och ateisten, skrev en gång: ”Om man kan föreställa sig, hur olidligt världen tyngdes av tanken, att allt som hände var en godtycklig, personlig handling av en godtycklig, personlig Gud av farlig, svartsjuk och grym personlig karaktär, då förstår man hur världen hoppade på Darwin.” På samma sätt förhåller det sig med flykten från berättelsen om gubben Noa, som numera bara är en barnboksberättelse med giraffer, lejon och zebror men ingenting mer. Flykten undan Noa är flykten undan Gud, som förvisso är fruktansvärd, grym och svartsjuk, när han träder fram i sin nitälskan inför syndare. Han är en gång för alla inget tamt lejon, Han är det

självhärliga, underbara Lejonet av Juda, öknens konung, djurens konung, människornas konung.

Det är också därför som man i dag inte längre regelbundet konfronteras med syndaflo den i den form, som den tidigare mötte den kristna församlingen i den gamla dopbönen: ”O allsmäktige, evige Gud, som genom syndaflo den genom din stränga och rättvisa dom fördömt den otroгна världen och bevarat den troende Noa tillika med sju personer efter din stora barmhärtighet, och som dränkt den förstockade Farao och all hans här i Röda havet och fört ditt folk Israel torrkott därigenom, och som genom dessa händelser förebildat ditt heliga dops bad, och som genom din älskade Sons, vår Herre Jesu Kristi, dop helgat och insatt Jordan och alla vatten till en hälsosam syndaflo den och ett rikligt bad till ny födelse, vi bedja dig genom samma din grundlösa barmhärtighet, att du mildeligen värdes se till denne din tjänare NN och giva honom en rätt tro, att genom denna hälsosamma syndaflo den allt hos honom, som är honom medfött från Adam, må dränkas och förgås, och att han, avsondrad från de otroгнаs skara, må bevaras i kyrkans heliga ark, där uppfyllas med den helige Ande och enligt ditt löfte med alla heliga undfå det eviga livet.”

Så ser den bibliska urhistorien ut i dag. När vi ber denna bön i vårt lutherska dop, rör vi oss inte med tomma liturgiska uttryck av symbolisk typ. Vi menar, att Gud genom vatten dömt syndare, att Adams natur är ond och nedärvd till oss. Vi tror, att Gud också nu låter vatten döda synden för var och en som i tro tar emot dopets gåva, och att han låter en ny människa stiga upp ur dopet i kyrkans heliga ark. Så låter vi den bibliska urhistorien hos oss verka det den vill verka, en ny skapelse.